

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA ISTORIOGRAFIEI DEDICATE ETNOGRAFULUI SIMION FLOREA MARIAN

Antonie Moisei (Cernăuți)

În a doua jumătate a sec. XIX în imperiul Austro-Ungar multinațional se observă un avânt impetuos a interesului față de etnografie. Etnografia Bucovinei se constituie ca ramură științifică anume în această perioadă, deși studii epizodice sunt fixate și în epoca anterioară.

La sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX cultura tradițională a bucovinenilor devine obiectul atenției savanților, – reprezentanților ai diferitor etnii conlocuitoare – austrieci, ucraineni, ruși, polonezi: G. Kupceanko, L. A. Simiginowicz-Staufe, F. Wickenhauser, R. F. Kaindl, I. Golovatski, E. Iaroshynska, V. Kozaryshciuk, A. Manastyrski, E. Fischer, I. Polek, V. Șuhevici, D. Verenca, V. Mordvinov, J. Schneider, V. Budzynski, F. Vovk, P. Nesterovski, A. Kohanovska ș. a. Un loc remarcabil printre ei aparține etnografilor români: S. F. Marian, I. G. Sbiera, D. Dan, E. Niculiță-Voronca, L. Bodnărescu, A. Gorovei, T. Pamfile ș. a. Acestei pleiade de savanți de origine multinațională îi aparține meritul determinării problemelor fundamentale și conturării etnografiei Bucovinei ca domeniu științific.

Un loc deosebit în acest domeniu i-a aparținut lui S. F. Marian, care și-a arhivat moștenirea etnofolclorică în circa 150 lucrări și un bogat tezaur de manuscrise, bazate în cea mai mare parte pe material bucovinean. Un strat enorm de material informativ din Bucovina, o rețea bine ramificată de informatori bucovineni, paralelele comparative cu alte provincii ale României și popoare indoeuropene, stilul caracteristic de clasificator – au pus temelia viitoarelor cercetări. Prin activitatea rodnică de savant S. F. Marian a influențat o constelație întreagă de continuatori, printre care și cei care n-au scăpat din focarul atenției sale tematica bucovineană – D. Dan, E. Niculiță-Voronca, L. Bodnărescu, A. Gorovei, T. Pamfile ș. a.

Format ca savant sub influența școlii romantice S. Fl. Marian a fost un ferm adept al școlii etnopsihologice, prevestitor al școlii sociologice în etnografia română. Savant de talie mondială, dotat cu o forță de muncă, sârguință și productivitate exclusivă a lăsat o moștenire științifică enormă. Empirismul conștient al materialului folcloric și etnografic cules de academicianul român deschide posibilități nelimitate în reconstrucția obiceiurilor, riturilor și credințelor străvechi, precizările coordonatelor cronologice a informației etnografice, deschide noi căi de cercetare a evoluției vieții spirituale a poporului român. Îi aparține meritul creării unei arhive specifice de folclor a Bucovinei.

Istoriografia dedicată lui S. F. Marian comparativ cu cea a altor buni cunoscători ai culturii tradiționale bucovinene e mult mai voluminoasă și temeinică. Diversitatea ei ne permite o grupare tematică. Vom evidenția: 1) lucrările cu caracter biografic; 2) cele care analizează activitatea lui scriitoricească; 3) studiază relațiile lui științifice; 4) apreciază locul ocupat în procesul de constituire a etnografiei românești; 5) articole cu caracter enciclopedic. Mai importante însă pot fi considerate: 1) lucrările dedicate activității etnografice a lui S. F. Marian; 2) cele, în care au văzut lumina tiparului materiale inedite; 3) cercetări ale patrimoniului manuscris; 4) investigații monografice; 5) articolele introductive la colecțiile lui etnografice.

Informație inițială despre S. F. Marian apare la mijlocul anilor '70 ai sec. XIX. În 1875 filologul francez P. Meyer publică știri despre S. F. Marian în două reviste de specialitate: „Biblioteca Școlii din Chartre” (Paris) și „Darea de seamă a Societății Filologice pe anii 1875-1876” (Londra). În română articolul vede lumina în revista „Convorbiri literare”¹. În România primul material despre S. F. Marian a fost înserat în lucrarea de sinteză a lui V. G. Pop *Conspect asupra literaturii române și scriitorilor ei de la început și până astăzi la 1876*². În ea erau apreciate primele investigații folclorice, iar S. F. Marian avansat ca „viitor savant cu

„Codrul Cosminului”, nr. 10, 2004, p. 217-224.

perspectivă”. *Enciclopedia română* (1904) redactată de C. Diaconovici includea un articol despre S. F. Marian semnat de I. G. Sbiera³.

Viața și activitatea științifică a lui S. F. Marian au fost supuse unei investigații mai profunde după moartea sa. Concomitent cu apariția unui șir de memorii, din 1907 apar lucrări în care se încearcă reconstruirea biografiei savantului. Printre ele amintim micro-monografia lui Liviu Marian *Simion Florea Marian. Schițe biografice*⁴, ieșită de sub tipar la București în 1910, fiind totodată prima printre lucrările, care încorporau descrierea multilaterală a vieții și creației marelui etnograf. În nouăsprezece pagini ale acestei lucrări autorul a expus detaliat biografia tatălui său, inclusiv anii de gimnaziu, de studenție în institutul teologic din Cernăuți, de serviciu duhovnicesc, de activitate științifică ca academician, istoria distincțiilor sale etc. În carte sunt enumerate lucrările științifice a lui S. F. Marian publicate pe spesele Academiei de Știință Română, incluse date din activitatea de profesor și pe tărâm obștesc. Capitolele dedicate metodei de muncă științifică cotidiană și ordinii de zi au servit ca bază a viitoarelor articole și monografii consacrate lui S. F. Marian.

Mihai Cărăușu, ginerele lui S. F. Marian, a aprofundat informația despre casa părintescă a savantului din Ilișești, a publicat fotografia casei, a familiei Marian etc. M. Cărăușu a analizat influența exercitată asupra lui Marian de către V. Alecsandri și B. P. Hasdeu, în anexe a propus lista celor mai importante lucrări etnografice a savantului⁵.

E firesc interesul acordat de D. Florea-Rariște genealogiei și onomasticii savantului – erau consăteni. Tema a fost abordată pentru prima oară în articolul *Simion Florea Marian. Originea familiei. Originea numelui*⁶, în care a fost publicat arborele genealogic al familiei Marian. Lucrarea a pus începutul unei serii de articole⁷ cu tematică analogică dedicate pământeanului său. Prin investigații în domeniul filologic al activității savantului, D. Florea-Rariște a spus un cuvânt nou în istoriografia consacrată etnografului bucovinean.

Activitatea obștească a lui S. F. Marian e reflectată în lucrările lui G. Giurcă⁸ și P. Leu⁹. Aici a fost supusă unei analize minuțioase participarea savantului la activitatea societății „Școala Română”, fondarea internatului de băieți „Vasile Cocârlă”, a claselor paralele cu limba română de predare și alte fapte din activitatea cetățenească a lui S. F. Marian.

Cercetătorului sucevean Paul Leu, care practic s-a consacrat investigației operei lui S. F. Marian, îi aparține o serie de articole, ce reflectă încercările de poet¹⁰, dramaturg¹¹ și prozator¹² a savantului. Aceluiași autor îi aparțin lucrări, care dezvăluiesc relațiile științifice a lui Marian cu T. Maiorescu¹³, V. Alecsandri¹⁴, primirea lui în Academia Română¹⁵. Tematica amintită e oglindită și în articolul lui G. Alexe¹⁶, care abordează relațiile dintre Marian și folcloristul T. Bălășel, și în lucrarea lui I. Datcu, *S. F. Marian și etnografia francezi*¹⁷ (1977).

Vom evidenția un șir de articole dedicate memoriei etnografului, aprecierii rolului lui în procesul de constituire a etnografiei românești. Printre ele merită o atenție deosebită lucrările lui P. Leu¹⁸, I. Datcu¹⁹, E. Dimitriu²⁰, O. Bârlea²¹, M. Boca²², N. Jula²³, Z. Ornea²⁴, G. Podani²⁵ și a. Mai prețioase par a fi cele semnate de P. Leu și I. Datcu, în care pe o bază factologică solidă e determinat rolul și locul lui S. F. Marian în procesul constituirii etnografiei române; articolul lui E. Dimitriu, în care autorul exemplifică prin diverse concursuri și festivități etnografice consacrate memoriei lui S. F. Marian, prin fondarea casei-muzeu a savantului din Suceava etc. Despre dificultăți în procesul reeditării operelor lui S. F. Marian aflăm din articolul lui Z. Ornea *Un nedreptățit*, în care autorul lămurește acest fapt prin numărul mare de termeni teologici cuprinși în ele și apartenența lui la ierarhia clericală, fapt, ce nici într-un caz nu putea fi acceptat de ideologii marxisti. Evedențiam deasemeni articolul fostei directoare a casei-muzeu a lui S. F. Marian din Suceava A.-D. Clopotari, în care e studiată istoria fondării muzeului, sunt analizate manuscrisele savantului, descrise biblioteca și expoziția din acest așezământ. Indicând importanța lui S. F. Marian în știința etnologică românească, investigatoarea a accentuat asupra faptului, că acest așezământ e unica casă-muzeu a etnografului pe teritoriul României. Articolul lui G. Podani, publicat în limba română și ucraineană, completează cele spuse prin concluzia că moștenirea științifică a savantului ne permite să-l considerăm clasic al științei etnografice românești²⁶.

Anul 1968 e destul de important în istoriografia dedicată lui S. F. Marian. Atunci în dicționare enciclopedice de o autoritate mare pentru timpul său au fost publicate articole, care nu numai că descriu viața și activitatea etnografului, dar și pentru prima oară în perioada postbelică au determinat locul care-l ocupa pe bună dreptate S. F. Marian în dezvoltarea etnografiei românești. Prima lucrare de acest fel a fost publicată în dicționarul *Folcloriștii și folcloristica românească*²⁷, semnată de profesorul Universității din București Ion Chițimia²⁸. Dumnealui pentru prima oară a făcut analiză scurtă a lucrărilor de bază a lui S. F. Marian. Sincron cu date obișnuite pentru descrierea vieții, I. Chițimia a cercetat fundamental interesele literare și istorice ale savantului, activitatea lui în domeniul folcloristicii și etnografiei, a publicat lista lucrărilor (145 titluri) împărțite tematic în grupe și subgrupe. Dicționarul amintit descria viața și opera a nouă din cei mai eminenți etnografi români. S. F. Marian a ocupat un loc destoinic alături de așa personalități ca V. Alecsandri și B. P. Hasdeu. Acest fapt semnifică, în esență, recunoașterea meritelor lui în etnografia românească.

Tot în 1968 apare culegerea lui G. Vrabie *Folcloristica română. Evoluție, curente, metode*²⁹, în care se publică date, deși mai modeste decât în ediția precedentă, dar care apreciază obiectiv rolul lui S. F. Marian în procesul evoluției etnografiei române. S-a recurs la o paralelă dintre creația lui Marian și cea a vestitului etnograf englez J. Frezer, prețuindu-i patrimoniul științific ca „creanga de aur” a poporului român³⁰.

Articolele cu caracter enciclopedic dedicate activității etnografice a lui S. F. Marian, și-au început apariția sistematică în 1974, apărând în așa ediții ca *Istoria folcloristicii românești* (autor O. Bârlea)³¹, *Folcloriștii români* (1977) (V. Ene)³², *Dicționarul folcloriștilor. Folclor literar românesc* (1979) (I. Datcu și S. Stroiescu)³³, volumul II al *Dicționarului etnologilor români* (1998) (I. Datcu)³⁴ și a. În genere, în aceste ediții erau prezentate scurte date biografice, cele mai importante lucrări ale savantului, bibliografia consacrată vieții și activității științifice a lui S. F. Marian.

O importanță de prim-plan în realizarea investigației propuse aici au avut lucrările dedicate activității etnografice a lui S. F. Marian. Printre primii, care au încercat să-i clasifice lucrările de acest speciu a fost Ilarie Chendi, critic literar român, care a apreciat înalt creația preotului-etnograf³⁵. Conform sugestiei lui I. Chendi, lucrările lui S. F. Marian consacrate culturii spirituale a poporului român pot fi diversificate tematic în trei grupe: cele ce descriu ciclul familial a poporului român, credințele populare, concepțiile populare despre natură. O atenție deosebită s-a acordat lucrărilor savantului închinată imaginațiilor populare despre natură (*Insectele în limba, obiceiurile și credințele poporului român, Ornitologia populară română, manuscrisul Botanicii populare române*). Autorul unor astfel de lucrări, conform aprecierii lui I. Chendi, e un adevărat savant-naturalist. Investigatorul a evedențiat, că lucrările lui S. F. Marian dedicate culturii spirituale vor rămănea și pe viitor fundament al cercetărilor în acest domeniu. I. Chendi a supus unei analize limba lucrărilor, subliniind caracterul ei adecvat în comparație cu limba savanților germani.

Lucrări analitice în abordarea materialului etnografic masiv, ce a fost acumulat de S. F. Marian, au fost realizate în perioada interbelică. Savantul austriac S. Dische a apreciat trăsătura caracteristică a moștenirii etnografice a savantului – ea permitea reconstruirea unor obiceiuri, dispărute pe parcursul multor secole. S. Dische a demonstrat în baza căror izvoare S.F.Marian a reconstruit unele obiceiuri bucovinene³⁶.

Un aport considerabil la cunoașterea metodologiei de lucru a lui S. F. Marian a adus cercetătorul român V. Andrucovici³⁷. El a analizat două din cele mai importante metode de muncă a etnografului: răspândirea anchetelor prin intermediul edițiilor periodice și contactul personal cu creatorul popular. N-a rămas în afara atenției lui V. Andrucovici nici instrumentarul de muncă a lui Marian, relațiile lui cu etnografii contemporani, biblioteca de specialitate, erudiția savantului.

Etnologul român Ilie Moise a investigat influența lui B. P. Hasdeu asupra formării la S. F. Marian a viziunii etnologice asupra culturii tradiționale românești. Conform opiniei sale, activitatea lui S. F. Marian a evoluat în două direcții: culegerea materialului folcloric,

caracteristic pentru etapa inițială a formării sale, și investigația anumitor aspecte importante ale culturii: nașterea, nunta, înmormântarea, sărbătorile etc. Investigatorul a accentuat atenția asupra lucrărilor etnografice care au îmbogățit limba literară și terminologia științifică: *Cromatică poporului român*, *Ornitologia populară românească*, *Insectele în limbă*, *obiceiurile și credințele poporului român*³⁸.

Un succes incontestabil în cercetarea activității etnografice a lui S. F. Marian e editarea de către Muzeul etnografic bucovinean din Suceava în 2000 a culegerii: *Studii și comunicări. Simeon Florea Marian*³⁹. Ediția înserează un șir de lucrări speciale, care au contribuit la lărgirea problematicii amintite. Merită să fie evdate printre articolele dedicate studierii activității etnografice a savantului lucrările lui M. Fotea⁴⁰, P. Leu⁴¹, I. Popescu-Sireteanu⁴², M. Cojocaru⁴³ ș. a.⁴⁴. În articolul lui M. Fotea, de exemplu, toată activitatea științifică a lui S. F. Marian e divizată în trei etape: I – 1866-1869; II – 1869-1881; III – 1882-1907. După părerea cercetătorului, S. F. Marian în prima etapă se afla sub influența școlii romantice a lui V. Alecsandri, în a doua etapă și-a perfecționat metoda de lucru sub influența lui B. P. Hasdeu, iar în perioada a treia și-a găsit propria cale în știință. Conform determinării lui M. Fotea, lucrările științifice a lui S. F. Marian, apărute pe parcursul etapei finale a activității sale, pot fi împărțite în două grupe: lucrări folclorice și opere dedicate culturii tradiționale a poporului român. În articolul lui P. Leu se cerceta aportul lui S. F. Marian în etnobotanica românească și mondială.

În deosebire de M. Fotea și P. Leu, articolul lui I. Popescu-Sireteanu e dedicat studierii specificului materialului etnografic bucovinean în lucrările lui S. F. Marian, reeditate în 1981 sub titlul *Legende istorice din Bucovina* (coordonator P. Leu), autorul localizează o mulțime impresionantă de denumiri topice bucovinene. Articolul e unul din numeroasele lucrări consacrate tematicii bucovinene în moștenirea etnografică a savantului.

Prezintă interes articolele ce au scos în lumina tiparului documente inedite referitoare la viața și activitatea științifică a lui S. F. Marian. Printre ele merită să fie amintită lucrarea lui P. Froicu și E. Dimitriu *Corespondența lui V. G. Pop către S. F. Marian* (1983)⁴⁵, în care și-au găsit reflectarea relațiile prietenești și colaborarea dintre ambii savanți, și licrea lui S. Măndruț *Simeon Florea Marian, inedit* (1991)⁴⁶, în care a fost publicată pentru prima oară scrisoarea lui S. F. Marian către I. Ciocan” (colegul lui S. F. Marian din gimnaziul din Năsăud”). Merită evidențiere deosebită articolul lui A. Fochi și N. Mironescu⁴⁷, în care văd cea dintâi lumină a tiparului trei epistole ale lui S. F. Marian către B. P. Hasdeu. Aceste scrisori, descoperite de autor în Arhivele statului din București (fondul manuscriselor lui B. P. Hasdeu) conțin în sine câteva detalii, necunoscute până atunci, ale colaborării acestor doi renumiți savanți: planurile pe viitor, împărțite de S. F. Marian lui B. P. Hasdeu, schimb de informație și cărți, concepția lui Marian de culegere a materialului etnofolcloric. Deci, putem afirma cu încredere, că informația cuprinsă în articolele amintite, au completat indiscutabil cunoștințele despre concepția activității etnografice a lui S. F. Marian.

Atenția cercetătorilor români a fost atrasă deasemeni de patrimoniul scris a lui S. F. Marian. Printre articolele de acest fel amintim cele ale lui N. Jula⁴⁸, P. Leu⁴⁹, B. Steiciuc⁵⁰, A.-D. Clopotari⁵¹ ș. a. În articolele indicate a fost descrisă moștenirea scrisă a lui S. F. Marian, păstrată în Fondul Memorial-Documentar a Casei Muzeu S. F. Marian din Suceava și Fondul de manuscrise ale lui S. F. Marian din Biblioteca Națională a Academiei Române, cercetate minuțios unele din manuscrise: însemnările de călătorie a lui Marian prin Transilvania, textele discursurilor ținute în fața elevilor din gimnaziul din Suceava și un manual de religie, *Botanica poporului român*, *Mitologia populară românească*, *Tinerețea la români* ș. a.

Prima monografie dedicată vieții și activității științifice lui S. F. Marian a fost publicată în 1987 de către profesorul facultății de litere a Universității din Iași – Mircea Fotea, purtând titlul *S. F. Marian folclorist și etnograf*⁵². În paginile investigației sale autorul și-a expus viziunea locului și rolului ocupat de savant în timpul său și în prezent, a dat unei analize profunde activitatea științifică a lui S. F. Marian: începutul acumulării materialului folcloric, căutarea căii proprii în știință, perioada monografiilor fundamentale etc. Merită atenție și clasificarea lucrărilor etnografice a lui S. F. Marian propusă de autor: I – lucrări dedicate ciclului

de obiceiuri familiale (*Nașterea la români, Nunta la români, Însmormântarea la români*): II – lucrări din ciclul de obiceiuri calendaristice (*Sărbătorile la români* în trei volume); III – lucrări dedicate denumirilor și termenilor populari (*Ornitologia poporană română. Cromatica poporului român* ș. a.). Un capitol aparte e dedicat patrimoniului manuscris a lui S. F. Marian.

Monografia lui P. Leu *Simion Florea Marian*⁵³ a fost publicată în 1996, fiind reeditată apoi la 1999 sub titlul *Cititorul etnografiei românești*⁵⁴. În această lucrare autorul a analizat detaliat activitatea științifică a savantului, a folosit o mare mulțime de documente din fondurile Casei-Muzeu a lui S. F. Marian din Suceava. Comparativ cu monografia lui M. Fotea, lucrarea lui P. Leu după structura sa e mai tradițională și se evidențiază printr-o străduință și scrupulozitate mai mare a investigației. Lucrarea înserează descrierea vieții lui S. F. Marian începând cu genealogia neamului și terminând cu însmormântarea etnografului: destul de minuțios e studiată activitatea științifică a savantului, e arătat interesul lui față de povestea populară; în ochii cititorului Marian reînvie ca păstor de suflete și autor de manuale. Monografia e completată printr-o voluminoasă listă de literatură, glosar de nume și alte anexe.

Se cer simultan amintite articolele-postfață la operele lui S. F. Marian reeditate în ultimii ani: articolele cercetătoarei bucureștene A. Olteanu care preced lucrările savantului *Botanica românească* (2000)⁵⁵, *Mitologia românească* (2000)⁵⁶, cuvânt înainte a lui I. Datcu la lucrarea lui S. F. Marian *Sărbătorile la români* (2001)⁵⁷ ș. a.

În istoriografia ucraineană informație despre activitatea științifică a lui S. F. Marian poate fi găsită în lucrarea profesorului G. K. Bostan *Poezia populară românească în spațiul Carpato-Nistrean*⁵⁸. În ea autorul a analizat activitatea lui S. F. Marian în domeniul folcloristicii, s-a oprit asupra specificului materialului etnofolcloric bucovinean aflat în lucrările savantului dedicate ciclului de obiceiuri familiale și calendarice, basmelor, baladelor, doinelor etc.⁵⁹. În altă lucrare a sa publicată în colaborare cu L. Bostan⁶⁰, autorii prezintă textul uneia din legendele culese de S. F. Marian pe teritoriul Bucovinei – *Cetatea tătarilor*⁶¹.

E necesar să amintim o serie de articole, aparținând autorului investigației de față, consacrate lui S. F. Marian⁶², inclusiv o monografie numită *Simion Florea Marian – etnograf al Bucovinei* (2003)⁶³.

Deci, pe parcursul evoluării istoriografiei dedicate lui S. F. Marian, care posedă o vechime stimabilă de mai bine de un secol, a fost acumulată o literatură bogată, ce abordează diferite aspecte ale problemei. Dar chiar în istoriografia română e destul de slab studiat specificul bucovinean a creației lui științifice. Etnograful, apropo, era născut în Bucovina, și-a făcut aici studiile, a locuit în Bucovina, a studiat extrem de minuțios folclorul și etnografia ținutului, ce și-a pus pecetea și pe creația lui. Din aceste considerente ar fi binevenită studierea specificului bucovinean a operei etnografice a lui S. F. Marian și introducerea lui eficace în circuitul științific românesc, dar și ucrainean.

Résumé

L'auteur présente dans cet étude d'une manière synthétique l'historiographie dédiée à l'ethnologue Simion Florea Marian, sa diversité, les nombreux ouvrages qu'il a laissé comme héritage; ceux-ci ont attiré l'attention de plusieurs chercheurs qui se sont intéressés de sa vie et de l'activité scientifique du grand folkloriste de Bucovine.

La présentation de la volumineuse historiographique dédiée à Simion Florea Marian, groupée par thèmes par l'auteur démontre que le long du temps, une riche littérature s'est accumulée; elle est destinée à souligner l'activité de recherche complexe, mais aussi les qualités morales distinctes de celui qui a été nommé "le premier ethnologue roumain".

NOTE:

- ¹ Raportul d-lui Paul Meyer, „Convorbiri literare”, IX, 1875, nr. 8, p. 332.
- ² V. G. Pop, *Conspect asupra literaturii române și scriitorilor ei de la început și până astăzi*. București, 1876, partea a II-a.
- ³ I. G. Sbiera, S. Fl. Marian, „Enciclopedie română”, Sibiu, 1904, t. III, p. 206.
- ⁴ L. F. Marian, *Simion Florea Marian. Schițe biografice*, București, 1910, 19 p.
- ⁵ M. Cărăușu, *Simion Florea Marian. Schiță biografică*, în „Suceava – Anuarul Muzeului Județean”, 1977, Vol. V, p. 191-204.
- ⁶ D. Florea-Rariște, *Simion Florea Marian. Originea familiei. Originea numelui*, în „Arhiva”, Iași, 1940, Nr. 1-2, an. XLVII, p. 116-199.
- ⁷ Idem, *Contribuția lui S.F.Marian la cunoașterea și studiul limbii române*, în AȘUI, 1953, t. 4, Secț. III, p. 215-222; Idem, *50 de ani de la moartea folcloristului Simeon Florea Marian*, în „Steaua”, Cluj, IX, 1957, nr. 4, p. 71-75; Idem, *Contribuția lui S.F.Marian la cunoașterea și studiul limbii române*, în AȘUI, 1953, t. 4, Secț. III, p. 215-222.
- ⁸ Gh. Giurcă, *Simion Florea Marian, promotor al învățământului din Suceava*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian – Suceava”, Suceava, 2000, p. 53-58.
- ⁹ P. Leu, *Simion Florea Marian, profesor la gimnaziul din Suceava*, „Suceava – Anuarul Muzeului Județean”, 1986-1987, vol. XIII-XIV, p. 49-61; Idem, *Simion Florea Marian, profesor la gimnaziul din Suceava*, „Suceava – Anuarul Muzeului Național al Bucovinei”, 1994, vol. XXI, p. 459-463.
- ¹⁰ Idem, *S.F.Marian, poetul (I)*, în „Zori noi”, 1977, nr. 8672, a. XXXI, p. 3; Idem, *S.F.Marian, poetul (II)* în „Zori noi”, 1977, nr. 8682, a. XXXI, p. 3;
- ¹¹ Idem, *Încercări dramatice a lui S.F. Marian*, în „Zori noi”, 1977, nr. 8693, a. XXXI, p. 3.
- ¹² Idem, *Scriitorul S. F. Marian*, în „Buletinul de informare și documentare metodico-științifică”, în „Suceava”, 1988, vol. II, p. 151-158.
- ¹³ Idem, *Din relațiile lui S.F.Marian cu Titu Maiorescu*, în „Zori noi”, 1975, nr. 8235, a. XXIX, p. 5; Idem, *Considerații privitoare la relațiile dintre V.Alecsandri și S. F. Marian*, în „Zori noi”, 1972, nr. 7737, a. XXVIII, p. 3.
- ¹³ Idem, *Primirea lui S. F. Marian în Academia Română*, în „Cercetări istorice”, Iași, 1980, p.421-428.
- ¹⁴ Idem, *Considerații privitoare la relațiile dintre V.Alecsandri și S. F. Marian*, în „Zori noi”, 1972, nr. 7737, a. XXVIII, p. 3.
- ¹⁵ Idem, *Primirea lui S.F.Marian în Academia Română*, în „Cercetări istorice”, Iași, 1980, p.421-428.
- ¹⁶ G. Alexe, *La 50 de ani de la moartea preotului folclorist S.Fl.Marian. Legăturile lui cu preotul folclorist T.Bălășel*, în „Mitropolia Olteniei”, 1957, nr. 9, p. 482-486.
- ¹⁷ I. Datcu, *Simion Florea Marian și etnografia francezi*, în „Manuscriptum” 1977, nr. 4, a. VII, p. 181-182.
- ¹⁸ P. Leu, *S. F. Marian în contemporaneitatea sa europeană*, în „Cercetări istorice”, Iași, 1977, a. VII, p. 543-554; Idem, *Ecouri naționale și internaționale la moartea lui S.F.Marian*, în „Cercetări istorice”, Iași, 1978-1979, a. IX-X, p. 673-678; Idem, *Introducere*, în *Marian S.F. Legende istorice din Bucovina*, ediție îngrijită de P.Leu, Suceava, Editura Junimea, 1981, p. VII-XVIII.
- ¹⁹ I. Datcu, *Simion Florea Marian – 150*, în „Steaua”, 1997, nr. 9-10, p. 15; Idem, *Posteritatea operei lui Simion Florea Marian*, în „Studii și comunicări”, *Simion Florea Marian*, Suceava, 2000, p. 21-28.
- ²⁰ E. Dimitriu, *Simion Florea Marian – comemorarea marelui etnograf și folclorist*, în „Suceava – Anuarul Muzeului Județean”, 1982, a. IX, p. 29-38.
- ²¹ O. Bârlea, *Cincizeci de ani de la moartea lui S.F.Marian*, în „Revista de folclor”, 1957, nr. 3, p. 122-123.
- ²² M. Boca, *Preotul folclorist Simion Florea Marian (1847-1907) (50 de ani de la moartea sa)*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1957, p. 317-322.
- ²³ N. Jula, *Simion Florea Marian*, în „Luceafărul”, 1967, nr. 30, p. 11.
- ²⁴ Z. Ornea, *Un nedreptățit*, în „România literară”, 1992, nr. 21, p. 11.
- ²⁵ G. Podani, *Simion Florea Marian, un clasic al științei etno-folclorice*, în „Lumea Carpatică”, 2002, nr. 4, p. 38-41.
- ²⁶ G. Podani, *Simion Florea Marian, un clasic al științei etno-folclorice*, în „Lumea Carpatică”, 2002, nr. 4, p. 38.

- ²⁷ I. C. Chițimia, *Folcloriștii și folcloristica românească*, București, Editura Academiei, 1968, 404 p.
- ²⁸ Idem, *Simion Florea Marian – valorificator a culturii populare*, în I. C. Chițimia, *Folcloriștii și folcloristica românească*, București, Editura Academiei, 1968, p. 159-191.
- ²⁹ G. Vrabie, *Folcloristica română. Evoluție, curente, metode*, Suceava, Editura pentru Literatură, 1968, 446 p.
- ³⁰ *Ibidem*, p. 215.
- ³¹ O. Bârlea, *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura Enciclopedică, 1974, 597 p.
- ³² V. Ene, *Folcloriștii români*, Suceava, Editura Facla, 1977, 203 p.
- ³³ I. Datcu, S. Stroiescu, *Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar românesc (Prefață de O. Bârlea)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, 501 p.
- ³⁴ I. Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, București, Editura Saeculum I.O., 1998, t. II, 327 p.
- ³⁵ I. Chendi, *Părintele Simion Florea Marian*, în „Gazeta Bucovinei”. Cernăuți. 1907. nr. 9, a. VII, p. 1-3.
- ³⁶ S. Dische, *Amintiri despre Simion Florea Marian*, în „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1935, nr. 4518, a. XVIII, p. 213, 374.
- ³⁷ V. Andrucovici, *Contribuții la cunoașterea metodologiei cercetării la S. F. Marian*, în „Suceava – Anuarul Muzeului Județean”, 1978, a. V, p. 413-420.
- ³⁸ I. Moise, *S. F. Marian sau viziunea etnologică asupra culturii tradiționale românești*, în „Revista de etnografie și folclor”, 1995, nr. 3, t. 40, p. 277.
- ³⁹ *Studii și comunicări. Simion Florea Marian, Cuvânt înainte* de N. Cojocaru. Suceava, 2000, 98 p.
- ⁴⁰ M. Fotea, *Simion Florea Marian. Etapele activității sale de folclorist și etnograf*, în „Studii și comunicări”, *Simion Florea Marian*, Suceava, 2000, p. 9-16.
- ⁴¹ P. Leu, *Simion Florea Marian, ctitorul etnobotanicei române*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian”, Suceava, 2000, p. 35-40.
- ⁴² I. Popescu-Sireteanu, *Bucovina în legendele istorice culese de Simion Florea Marian*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian”, Suceava, 2000, p. 41-52.
- ⁴³ N. Cojocaru, *Simion Florea Marian, personalitate teologică în folcloristica românească*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian”, Suceava, 2000, p. 17-20.
- ⁴⁴ L. Berdan, *Simion Florea Marian, trilogia vieții: I. Nașterea*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian”, Suceava, 2000, p. 29-34; S. Cărăușu, F. Cărăușu, *Observație de medicină populară în opera folcloristului Simeon Florea Marian*, în „Studii și comunicări. Simion Florea Marian”, Suceava, 2000, p. 65-70.
- ⁴⁵ P. Froicu, E. Dimitriu, *Correspondența lui Vasile Gr. Pop către Simion Florea Marian*, în „Buletin științific al Institutului de învățământ Superior Suceava – Lucrările Laboratorului de Cercetări istorice”. Suceava, 1983, p. 111-113.
- ⁴⁶ S. Mândruț, *Simeon Florea Marian, inedit*, în „Anuarul Arhivei de Folclor – Cluj”, 1991, a. VIII-XI. – P. 191-195;
- ⁴⁷ Fochi A., Mironescu N. *Contribuții la cunoașterea vieții și operei lui S.F.Marian // Revista de folclor. – 1960. – № 1-2. – a. V. – P. 134-136;*
- ⁴⁸ Jula N. *Lucrări inedite a lui Simion Florea Marian // Revista de folclor. – 1958. – № 3. – A. III. – P. 115-118;*
- ⁴⁹ Leu P. S.F.Marian pe urmele lui Avram Iancu // *Comunicări și referate metodico-științifice. Limba și literatura română. – Suceava. – 1980. – P. 178-192;* Leu P. Marian S.F. inedit. Prefață la “*Botanica poporană română*” // *Convorbiri literare. – 1983. – № 5. – P. III;* Leu P. *Un inedit manual de religie la Suceava // Bucovina literară. – 1991. – № 11-12. – A. II. – P. 2-3;*
- ⁵⁰ Steiciuc B. *Contribuții la cunoașterea ineditelor lui Simeon Florea Marian // Revista de etnografie și folclor. – 1988. – № 3. – T. 33. – P. 269-272;*
- ⁵¹ Clopotari A.-D. *Un capitol inedit din botanica poporană română de S.F.Marian. – Trestia // Suceava / Anuarul muzeului Bucovinei. – 1990-1991-1992. – Vol. XIX. – P. 341-350;* Clopotari A.-D. *„Junețea la români” de S.F.Marian // Suceava / Anuarul muzeului Bucovinei. – 1993. – Vol. XX. – P. 239-246;*
- ⁵² Fotea M. *Simeon Florea Marian folclorist și etnograf. – București: Minerva, 1987. – 244 p.;*
- ⁵³ Leu P. *Simion Florea Marian. Monografie. – Suceava: Euroland, 1996. – 456 p.;*
- ⁵⁴ Leu P. *Ctitorul etnografiei române. – Suceava: Euroland, 1999. – Vol. I. – 560 p.; Vol. II. – 472 p.;*
- ⁵⁵ Olteanu A. *Cuvânt înainte // Marian S.F. Botanică românească / Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de A.Olteanu. – București: Paideia, 2000. – P. 5-14;*

⁵⁶ Olteanu A. Cuvânt înainte // Marian S.F. Mitologie românească / Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de A.Olteanu. – București: Paideia, 2000. – P. 5-11;

⁵⁷ Datcu I. Introducere // Marian S.Fl. Sărbătorile la români. Studiu etnografic / Ediție îngrijită și introducere de I.Datcu. – București: Grai și suflet-Cultura Națională, 2001. – Vol. I. – P. V-XV;

⁵⁸ Bostan Gr.C. Poezia populară românească în spațiul Carpato-Nistrean. Istoriografie, studiu comparat, texte. – Iași: Cantes, 1998. – 280 p.;

⁵⁹ Ibidem, p. 16-22;

⁶⁰ Bostan Gr.C., Bostan L. Pagini de literatură română. Bucovina, regiunea Cernăuți 1775-2000.– Cernăuți, 2000.– 638 p.;

⁶¹ Ibidem, p. 65-70;

⁶² Мойсей А.А. Сіміон Флоря Маріан (1847-1907) – дослідник етнографії Буковини // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – Т. 1. – С. 335-339; Мойсей А.А. Праця С.Ф.Маріана "Свята у румунів" як важливе джерело з етнографії Північної Буковини // Буковинський історико-етнографічний вісник. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – Вип. 3. – С. 133-134; Кожолянко Г., Мойсей А. Сімейна обрядовість в етнографічній спадщині С.Ф.Маріана // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – Т.1. – С. 278-290; Кожолянко Г., Мойсей А. Календарна обрядовість буковинських румунів у дослідженнях С.Ф.Маріана // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – Т. 2. – С. 179-187; Мойсей А. Праця С.Ф.Маріана "Румунська народна орнітологія" як важливе джерело з етнографії Буковини // Матеріали студентської наукової конференції. Гуманітарні науки. – Чернівці: Рута, 2002. – Кн. 1. – С. 81-82; Кожолянко Г.К., Мойсей А.А. Учні та послідовники етнографа С.Ф.Маріана // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць. – Чернівці, 2003. – Т. 1 (15). – С. 170-177; Мойсей А.А. Будинок-музей С.Ф.Маріана в Сучаві / Матеріали студентської наукової конференції 14-15 травня 2003 року. – Чернівці, 2003. – Кн. 2. – С. 131-132; Мойсей А.А. Порівняльна характеристика культури і побуту українців і румунів Буковини у працях румунських етнографів (друга половина ХІХ – початок ХХ ст. // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць. – Чернівці, 2003. – Т. 2. – С. 228-240; Мойсей А.А., Шкіопу О.О. Наукова школа Б.П.Хаждеу та її вплив на С.Ф.Маріана / Матеріали студентської наукової конференції 14-15 травня 2003 року. – Чернівці, 2003. – Кн. 2. – С. 263-264;

⁶³ Мойсей А.А. Сіміон Флоря Маріан – етнограф Буковини. – Чернівці: Рута, 2003. – 160 с.;